

Dnro 3990/91/22

21.6.2022

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämisestä koskevaiksi lainsäädännöksi

Asian taustasta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt tietosuojavaltuutetun toimistolta lausuntoa otsikossa mainitusta esitysluonnoksesta. Esityksessä ehdotettaisiin säädettäväksi laki työvoimapalveluiden järjestämisestä ja laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (jatkossa *JTYPL*) ja laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (jatkossa *TYP-laki*) kumottaisiin. Lisäksi esitysluonnoksessa kaavaillaan muutoksia kymmeneen muihin asiakokonaisuuteen liittyviin lakeihin.

Nyt kumottavaksi ehdotettavat *JTYPL* ja *TYP-laki* olivat tietosuojavaltuutetun toimiston lausuttavana noin vuosi sitten osana TEM:n esitysluonnosta työ- ja elinkeinohallinnon asiakastietojen käsittelyä ja palvelualustaa koskevaiksi lainsäädännöksi (HE 225/2021). Tietosuojavaltuutetun toimisto antoi esityksestä lausunnot myös eduskunnan perustuslakivaliokunnalle ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle. Kyseinen esitys vahvistettiin muutettuna lainsäädännöksi 20.5.2022.

Tietosuojavaltuutetun toimisto tarkastelee tässä lausunnossa esitysluonnoksen 1. lakiehdotusta (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä) ja 2. lakiehdotusta (laki työllistämistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta), sillä ne sisältävät tietosuoja koskevaa sääntelyä ja polveutuvat *JTYPL*:stä ja *TYP*-laista.

Kumottavan *JTYPL*:n perintö

HE:ssa 225/2021 ehdotetun mukaisesti *JTYPL*:n 13 lukua muutettiin siten, että asiakastietojärjestelmälähtöisestä sääntelystä luovuttiin ja se korvattiin asiakastietojen käyttötarkoituksia ja käsiteltäviä tietoja koskevalla sääntelyllä. Lisäksi lakiin lisättiin uusi palvelualustaa koskeva 13 a luku. Uudella sääntelyllä mahdollistettiin Työmarkkinatori-palvelualustan käyttöönotto sekä työnhakijoille mahdollisuus laatia ja julkaista työnhakuprofiili Työmarkkinatorilla.

Nyt käsiteltävän esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 14 luku sisältäisi työvoimapalvelujen valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa palvelualustaa (Työmarkkinatori) koskevat säännökset. Palvelualustaa koskevat säännökset vastaisivat sisällöltään kumottavan *JTYPL*:n 13 a luvun säännöksiä. Esitysluonnoksen 1. lakiehdotuksen 13 luku, jossa säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä, vastaa puolestaan pääpiirteissään kumottavan *JTYPL*:n 13 luvun säännöksiä.

Kumottavan *TYP*-lain perintö

HE:n 225/2021 pohjalta muutettiin ensinnäkin *TYP*-lain 9 §:ää, jossa säädetään työtöntä koskevista tiedoista ja niiden käyttötarkoituksesta. Toiseksi lakiin lisättiin uusi 9 a §, jossa säädetään sen otsikon mukaan monialaisen yhteispalvelun

asiakastietoaineistosta ja -järjestelmästä. Kolmanneksi lakiin lisättiin uusi 9 b §, jossa säädetään rekisterinpitäjistä. Vielä voimassa olevan lain mukaan KEHA-keskus ja TE-toimistot, kunnat ja Kela ovat yhteisrekisterinpitäjiä TYP-laissa tarkoitetussa henkilötietojen käsittelyssä.

Nyt käsiteltävällä esitysluonnoksella TYP-laki kumottaisiin ja tilalle säädettäisiin uusi laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta (2. lakiehdotus). Esitysluonnoksen perusteella saa käsityksen, että tietosuojan kannalta relevanteissa pykäläehdotuksissa, jotka koskevat työtöntä koskevia tietoja ja käyttötarkoitusta (11 §), monialaisen yhtistoimintamallin asiakastietoaineistoa ja -järjestelmää (12 §) ja rekisterinpitäjyyttä (13 §), ei ole kaavailtu sellaisia muutoksia, joiden perusteella tietosuojavaltuutetun toimiston tulisi arvioida esitettäviä säännöksiä toisin kuin HE:n 225/2021 kohdalla.

Esimerkiksi rekisterinpitäjiä koskeva 13 § vastaisi esitysluonnoksen mukaan nyt voimassa olevan lain 9 b §:ää siten, että siihen tehtäisiin työvoimapalvelujen järjestämistä vastuun siirrosta johtuvat muutokset. Jatkossa yhteisrekisterinpitäjiä olisivat täten KEHA-keskus, työvoimaviranomaiset, hyvinvointialueet ja Kela.

Tietosuojavaltuutetun toimiston HE:ta 225/2021 koskevasta lausunnosta

Tietosuojavaltuutetun toimisto totesi HE:sta 225/2021 työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 8.2.2022 antamassaan lausunnossa, että esityksessä oli käyty varsin kattavasti ja monipuolisesti läpi tietosuoja-asetuksen asettamia reunaehtoja. Myös tietosuoja-
valtuutetun toimiston lausuntovaiheessa antamat ohjeet oli otettu asiassa hyvin huomioon.

Tietosuojavaltuutetun toimisto tarkasteli lausunnossaan JTYPL:ää ja TYP-lakia käsittelyn riskien arvioinnin, käsittelyn oikeusperusteen, henkilötietojen käyttötarkoitusten, rekisterinpitäjyyden sekä automatisoitua päätöksentekoa ja profilointia koskevien seikkojen näkökulmasta. Tietosuojavaltuutetun toimistolla ei yhtäältä ollut näitä teemoja koskeviin säännösehdoiksiin huomauttamista taikka toisaalta sen esittämiin kysymyksiin saatiin vastaus valiokunnan mietinnöstä.

Voidaan todeta, että nyt käsiteltävä esitysluonnos on niin ikään tietosuojan näkökulmasta perusteellisesti ja hyvin laadittu. Tietosuojan kannalta merkittävät kaavailut säännökset vastaavat hyvin pitkälti HE:ssa 225/2021 esitettyjä säännöksiä, mutta huomioiden työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämistä vastuun siirrosta johtuvat muutokset. Tietosuojavaltuutetun toimisto tyytyy näin ollen viittamaan pääosin aikaisempiin HE:n 225/2021 käsittelyn yhteydessä antamiin lausumiinsa ja nostaa tässä yhteydessä esiin vain muutaman erityisen kysymyksen, jotka ovat joko uusia verrattuna aikaisempaan tai jääneet vailla vastausta.

Suostumus henkilötietojen käsittelyperusteena viranomaistoiminnassa

Kysymys työnhakijan suostumuksesta henkilötietojen käsittelyperusteena nousi esiin jo HE:n 225/2021 käsittelyn yhteydessä. Tietosuojavaltuutetun toimisto huomautti valiokunnalle antamassaan lausunnossa, että tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 43 kohdan mukaan suostumusta ei tulisi käyttää käsittelyn perusteena viranomaistoiminnassa. Nyt käsiteltävästä esitysluonnoksesta nousee esiin sama kysymys, sillä kaavailun 1. lakiesityksen 14 luvun 18 §:n mukaan "[...] työnhakuprofiilin tiedot voidaan

työnhakijan suostumuksella kopioida 7 §:ssä tarkoitettuun valtakunnalliseen tietovarantoon siltä osin kuin ne ovat 3 §:ssä tarkoitettuja tietoja.”

Esitysluonnoksessa ei ole arvioitu, olisiko kyseistä suostumusta pidettävä tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna henkilötietojen käsittelyperusteena. Tietosuojavaltuutetun toimisto toistaa tässä yhteydessä aikaisemman kantansa ja toteaa, että suostumuksen tulisi tässä yhteydessä katsottava olevan erityinen säädetty suojoitoimi. Esitysluonnosta olisi jatkovalmistelussa syytä selvittää tältä osin ja avata säännöksen perusteluissa, mikä suostumuksen merkitys tietosuojan näkökulmasta kyseisessä säännöksessä on.

Työvoimaviranomaisten oma asiakastietojärjestelmä

Esitysluonnoksen 1. lakiesityksen 13 luvun 7 §:n 2 momentissa säädettäisiin työvoimaviranomaisten velvollisuudesta käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualustaa työvoimapalvelujen toimeenpanossa. Ehdotettavan 3 momentin mukaan työvoimaviranomainen voisi kuitenkin käyttää asiakastietojen käsittelyssä ja tallentamisessa valtakunnalliseen tietovarantoon myös muuta kuin valtion tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Säännöksen perustelujen mukaan selvyuden vuoksi on katsottu tarkoituksenmukaiseksi vahvistaa lainsäädännössä, että työvoimaviranomaiset voivat valita, käyttävätkö ne tässä laissa tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa valtion tarjoamaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta vai muuta asiakastietojärjestelmää.

Ensimmäinen teknisluonteinen huomio on, että itse pykälätekstissä näyttäisi olevan kolmen sijasta kaksi momenttia. Kyseessä lienee olevan painovirhe joko perusteluissa tai pykäläluonnoksessa.

Saman lakiesityksen 13 luvun 14 §:ssä säädettäisiin tarkentavasti työvoimaviranomaisen velvoitteista sen valitessa käyttää muuta kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Säännöksen perustelujen mukaan työvoimaviranomainen vastaisi tiedonhallintalain 16 §:n nojalla käyttämänsä oman asiakastietojärjestelmänsä käyttöoikeuksien hallinnasta ja tiedonhallintalain 17 §:ssä tarkoitettuun lokitietojen keräämisestä. Sen sijaan esitysluonnoksessa ei näytetä otettavan kantaa rekisterinpitäjyyteen säännöksessä tarkoitettuun tilanteeseen eli silloin, kun työvoimaviranomainen valitsee käyttää muuta kuin valtion asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta.

Tietosuojavaltuutetun toimisto katsoo, että rekisterinpitäjyyttä koskevaa kysymystä 13 luvun 7 ja 14 §:ssä tarkoitetuissa tilanteissa on syytä tarkastella esitysluonnoksen jatkovalmistelussa. Lähtökohtana voidaan pitää, että esityksen perusteella tulisi olla selvää, kuka on käsiteltävien henkilötietojen osalta rekisterinpitäjä. Selvää lienee se, että työvoimaviranomainen on rekisterinpitäjä sen käyttäessä muuta kuin valtakunnallista asiakastietojärjestelmää, mutta KEHA-keskuksen rooli tällaisessa tilanteessa ei käy esitysluonnoksesta ilmi.

Ylitarkastaja
